

พืชพันธุ์ไม้ในพระไตรปิฎก

โดย อาตม ศิโรศิริ

เอกสารทางประวัติศาสตร์ในสมัยพุทธกาลที่เก่าแก่และมีรายละเอียดมากที่สุดก็คือพระไตรปิฎก ดังนั้น หากต้องการทราบ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเป็นอยู่ ตลอดถึงพืชพันธุ์ ัญญาหารต่าง ๆ ในยุคสมัยนั้นแล้ว หลักฐานที่นับได้ว่าดีที่สุดก็คือพระไตรปิฎก เพราะเป็นหลักฐาน ร่วมสมัยนั่นเอง ส่วนหลักฐานอื่น ๆ เช่นบทความ ข้อเขียน ข้อสันนิษฐานต่าง ๆ ที่เกิดมีภายหลัง ล้วน สรุปรมาจากพระไตรปิฎกทั้งสิ้น แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น บทสรุปเหล่านั้น ต้องไม่ขัดกับข้อความเดิมที่มีใน พระไตรปิฎก ถ้าขัดกันกับพระไตรปิฎกแล้ว บทสรุปเหล่านั้น ย่อมไม่น่าเชื่อถือ หรือกล่าวได้ว่าเป็น โมงะ หากจะลำดับหลักฐานทางศาสนาแล้ว เป็นดังนี้

1. พระบาลี คือหลักฐานชั้นแรกสุด เรียกผู้แต่งว่า พระสังคาคณาจารย์
2. อรรถกถา แต่งขึ้นเพื่ออธิบายหรือขยายเนื้อความในพระบาลี เรียกผู้แต่งว่า พระอรรถกถาจารย์
3. ฎีกา แต่งขึ้นเพื่ออธิบายหรือขยายเนื้อความในอรรถกถา เรียกผู้แต่งว่า พระฎีกาจารย์
4. อนุฎีกา แต่งขึ้นเพื่ออธิบายหรือขยายเนื้อความในฎีกา เรียกผู้แต่งว่า พระอนุฎีกาจารย์
5. คัมภีร์อื่น ๆ แต่งขึ้นเพื่ออธิบาย ขยายความในอนุฎีกา หรือเพื่ออธิบายหลักธรรมต่าง ๆ เรียกผู้แต่ง ว่า พระเกจิอาจารย์ ซึ่งคัมภีร์หรือตำราทั้งหมดที่แต่งขึ้นภายหลังอนุฎีกา จัดอยู่ในชั้น เกจิอาจารย์ และเมื่อลำดับความน่าเชื่อถือแล้ว จัดอยู่ในลำดับท้ายสุด

อย่างไรก็ตาม คัมภีร์ที่แต่งขึ้นภายหลัง ต้องไม่ขัดกับคัมภีร์เดิม นั่นคือ อรรถกถา ต้องไม่ขัดกับพระ บาลี ฎีกาต้องไม่ขัดกับอรรถกถา..... รวมแล้วไม่ว่าเอกสารใด ๆ ก็ตาม ต้องไม่ขัดกับพระบาลี

ดังนั้น หากจะสืบหาว่าพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบัน อุบัติขึ้นที่ประเทศใด หรือแถบใดในปัจจุบัน พึง ค้นหากจากหลักฐานที่สำคัญที่สุดคือจากพระบาลี รองลงมาคืออรรถกถา หรือพุดง่าย ๆ ว่า พึงค้นหาได้ จากพระไตรปิฎก นั่นเอง ซึ่งเมื่อเทียบเคียง วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดถึงพันธุ์ไม้ ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกแล้ว พื้นที่แถบ ไทย ลาว พม่า มอญ นับได้ว่ามีความใกล้เคียงอย่างลงตัว ที่สุด แม้ว่าชื่อสถานที่ อาจเปลี่ยนไปตามกาลเวลา เปลี่ยนไปตามผู้ถือครองว่าจะตั้งชื่อใหม่อย่างไร แต่ สิ่งที่เปลี่ยนแปลงน้อยที่สุดก็คือ พืชพันธุ์ไม้ ลองเทียบดูเถิดว่า หากสถานที่แถบใดในปัจจุบัน มีพืชชนิด ที่เหมือนกับยุคพุทธกาลในสถานที่ที่พระพุทธเจ้าเคยอยู่ นั่นแสดงว่าสถานที่แถบนั่นนั่นแหละ เป็นแถบ เดียวกัน ถิ่นเดียวกันที่พระพุทธองค์เคยอยู่

พืชพันธุ์ไม้ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก

1. ต้นกาละทิง	2. ต้นกะเบา	3. ต้นเกด	4. ต้นกุ่ม
5. ต้นกฤษณา	6. กระจับ	7. กะทุ่ม	8. การเกด
9. โกรฐเขมา	10. โกรฐสอ	11. กะลำพัก	12. กระทุ่มเลือด
13. กุ่มขาว	14. กระดอม	15. กะเม็ง	16. ขนุน
17. ไม้ขนานาง	18. แคนฝอย(ปาดลี)	19. คำฝอย	20. แคนขาว
21. คณทีสอ	22. คณทีเขมา	23. คนทา	24. คำกุน
25. คัดมอน	26. ต้นจิว	27. ต้นจันทน์	28. ต้นจำปา
29. ต้นจิก	30. ชมพู่	31. ช้างน้ำว	32. ชัยพฤกษ์
33. ไม้ช่อ	34. ต้นซึก	35. ตะเคียน	36. ไม้ดินเปิด
37. ตำลึง	38. ต้นดาว	39. ต้นตาล	40. ต้นหมาก
41. ตะโก	42. ต้นคักกะ	43. ไม้ตาเสือ	44. ตะแบก
45. ต้นทองกวาว	46. ไม้ทราก	47. เทียนป่า	48. ต้นไทร
49. ไม้ทริก	50. นมแมว	51. นมคำเลีย	52. ประคู้
53. ไม้ปรู	54. ต้นปาริชาติ	55. ต้นปรัง	56. ประยงค์
57. บุนนาค	58. บุนนาคเขา	59. พิลังกาสา	60. พิณฑ
61. พะยอม	62. พังคี	63. พุดขาว	64. ต้นโพธิ์
65. พุทรา	66. มะม่วง	67. มะตูม	68. มะขาม
69. มะขามป้อม	70. มะขวิด	71. มะพลับ	72. มะพลับทอง
73. มะสัง	74. มะขาง	75. มะเดื่อ	76. มะพร้าว
77. ไม้มูกมัน	78. มะเกลือ	79. ไม้มูกหลวง	80. มะหาด
81. หมากเฒ่า	82. ทองหลวง	83. มะคำไก่	84. มะรุม
85. มะไฟ	86. ทองเครี	87. มณฑา	88. มะกอก
89. มะแว้ง	90. มวกเหล็ก	91. มะกรูด	92. มะปราง
93. มะกล่ำดำ	94. มะกล่ำหลวง	95. มะคูด	96. หมากหอมควาย
97. ต้นเลียบ	98. ต้นโลท	99. ต้นปอ	100. ต้นป่าน
101. ต้นอ้อ	102. ต้นสะแก	103. ต้นเล็บเหยี่ยว	104. สมอไทย

105. หูกวาง	106. ไม้หว่า	107. ไม้สัก (สักกะ)	108. สมอพิเภก
109. อินทผลัม	110. ไม้สะค้าน	111. ราชพฤกษ์	112. รักดำ
113. ไม้รังไก่อ	114. ไม้สน	115. ไม้รักฟ้า	116. ไม้อินทนิล
117. ไม้ระริน	118. ไม้สะท่อน	119. ต้นสลอด	120. ต้นตะวา
121. ไม้สีเสียด	122. สีเสียดเทศ	123. อโศก	124. หางช้าง
125. ชะเอม	126. สัตตบรรณ	127. สมุลแว้ง	128. สามสิบ
129. ทรดาด	130. รางแดง	131. สะเดา	132. มะงั่ว
133. ขอบป่า	134. ขอบ้าน	135. ละหุ่ง	136. ลิ่นจี่
137. ดอกปทุม	138. ดอกอุบล	139. ดอกกุสุม	140. ดอกโกมุท
141. ดอกโกกนุท	142. ดอกกรรณิการั	143. ดอกนุณฑริก	144. ดอกมะลิวัน
145. ดอกมะลิซ้อน	146. บัวบก	147. ต้นแก้ว	148. ดอกชบา
149. ดอกพุด	150. อบเชย	151. ดอกเข็ม	152. ต้นหুমแสง
153. ต้นกัศเค้า	154. ชะเอม	155. หงอนไก่	156. เทพทาโร
157. กำยาน	158. สัตตบุษย์	159. ชาตบุษย์	160. ดอกคล้า
161. ดอกอังกาบ	162. สารภี	163. ดอกมณฑารพ	164. ดอกลำดวน
165. ลำเจียก	166. ดอกคำ	167. ข้าวสาลี	168. ข้าวเจ้า
169. ข้าวเหนียว	170. ข้าวลุมาน	171. ข้าวฟ่าง	172. ลูกเดือย
173. หญ้ากัทแก่	174. หญ้าคา	175. หญ้าฝรั่ง	176. ต้นไผ่
177. เถาหญ้านาง	178. ต้นเป้ง	179. หญ้าคมบาง	180. หญ้าปล้อง
181. หญ้าแฝก	182. หญ้ามุงกระต่าย	183. ต้นกล้วย	184. น้ำเต้า
185. บวบ	186. ฟักทอดยอด	187. จงกลนี้	188. หญ้าแพรก
189. ตะไคร้	190. ถั่วเขียว	191. ถั่วราชมาส	192. ถั่วถาบี
193. สาหร่าย	194. จอก	195. แหน	196. เต้าร้าง
197. ผักบุ้งรัวม	198. กกล้วยไม้	199. แมงรัก	200. ฟักเขียว
201. แดงไทย	202. แดงโม	203. ผักกาด	204. กระเทียม
205. หัวหอม	206. เนรฐิติ	207. หัวหมู	208. พิมเสน
209. เถากะไคลิง	210. เถากระพังโหม	211. ต้นหนาด	212. ขมิ้น
213. ชิง	214. ข้า	215. ว่านน้า	216. ว่านเปราะ

217. อุดพิด	218. ดีปลี	219. พริก	220. กะลัมพัก
221. ใบเฉียง	222. แมงรัก	223. กระจाय	224. เผือก
225. มันมือเสือ	226. มั่นนค	227. งา	228. สาเก
229. หัวมันอ่อน	230. หัวมันแดง	231. หัวเถาข้าวสาร	232. ผักโหมหัด
233. หัวมันใหญ่	234. ผักไห้	235. ผักปลัง	236. หัวกลอย
237. กระเทียมกระเม็ง	238. เถาคล้า	239. บอระเพ็ด	240. กระจายนพิมาน
241. กะเพรา	242. เบนจุมาศ	243. ชาเกลือ	244. ผักคราด
245. พลู่	246. ไช้เน่า	247. กระจายน	248. ผักชีล้อม
249. ต้นฟ้าเป็น	250. ต้นหิงคุ	251. กำยาน	252. ฟักทอง
253. แดงกวา	254. มะเขือ	255. บอน	256. หลู่เถา
257. มะนาว	258. หลู่ตีนกา	259. หลู่หางนกยูง	260. หลู่หวดแมว
261. หลู่หางช้าง	262. จี่กา	263. ฝ้าย	264. นุ่น

ข้าวเหนียวมาในพระไตรปิฎกหลายแห่ง เช่น

อรรถกถาวินัยปิฎก มหาวิภังค์ ทุคยภาค

ขนมกุมมาส ที่เขาทำจากจำพวกข้าวเหนียว ชื่อว่า ขนมสด.....ขนมแห้งที่เขาทำจากจำพวกข้าวสาลี ข้าวเจ้า และข้าวเหนียว ชื่อว่าสัตตคุ....

วินัยปิฎกเล่มที่ 2 มหาวิภังค์ ทุคยภาค

[๓๕๖] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ โขสิตาราม เขตพระนครโกสัมพี. ครั้งนั้น มหาอำมาตย์ปฏิฐากของท่านพระฉนนะสร้างวิหารถวายท่านพระฉนนะ แต่ท่านพระฉนนะสั่งให้มุงให้โบกฉาบวิหารที่สำเร็จแล้วบ้อยครั้ง. วิหารหนักเกินไป ได้ทะลายลงมา. จึงท่านพระฉนนะมีวสาละวนเก็บรวบรวมหญ้าและไม้ ได้ทำนาข้าวเหนียวของพราหมณ์คนหนึ่งให้เสียหาย. พราหมณ์นั้นจึงเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉน พระคุณเจ้าทั้งหลายจึงได้ทำนาข้าวเหนียวของข้าพเจ้าให้เสียหาย? ภิกษุทั้งหลาย ได้ยินพราหมณ์นั้นเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาอยู่ บรรดาผู้ที่มักน้อย ... ต่างก็เพ่งโทษตีเตียน โพนทะนาว่า ไฉน ท่านพระฉนนะจึงได้ให้มุงให้โบกฉาบวิหารที่สำเร็จแล้วบ้อยครั้งเล่า? วิหารหนักเกินไป ได้ทะลายลงมา. แล้วกราบทูลเนื้อความนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า.....

วินัยปิฎกเล่มที่ 3 ภิกขุณีวิภังค์

[๑๗๘] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี. ครั้งนั้น พราหมณ์คนหนึ่งมีนาข้าวเหนียวอยู่ใกล้ที่ฟาร์มของภิกษุณี ภิกษุณีทั้งหลายเทอจจระบ่าง ปัสสาวะบ่าง หยากเยื่อบ่าง ของเป็นเดนบ่าง ทั้งลงในนา จึงพราหมณ์นั้นแห่งโทษ ตีเตียน โปนทะนาวา ไฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้ทำนาข้าวเหนียวของข้าพเจ้าให้เสียหายเล่า ภิกษุณีทั้งหลายได้ยินพราหมณ์นั้นแห่งโทษ ตีเตียน โปนทะนาอยู่ บรรดาที่เป็นผู้มักน้อย ต่างก็แห่งโทษ ตีเตียน โปนทะนาวา ไฉนภิกษุณีทั้งหลายจึงได้เทอจจระบ่าง ปัสสาวะบ่างหยากเยื่อบ่าง ของเป็นเดนบ่าง ลงในของเขียวสดเล่า

จากหลักฐานดังกล่าวแสดงว่า เมืองโกสัมพี และเมืองสาวัตถี ทำนาข้าวเหนียว

ท่านทั้งหลายที่ไม่ได้เรียนภาษาบาลี จะได้ยินชื่อดันไม้ทับศัพท์บ่อย ๆ อยู่ประมาณสองสามต้น คือ ดันโพธิ์ ต้นสาละ และต้นมุจลินท์ ดันโพธิ์ข่อยก็ไว้ ส่วนต้นสาละและต้นมุจลินท์ที่ต้องแปลทับศัพท์นั้นเข้าใจว่า เป็นต้นไม้ที่ชาวพุทธทราบกันดี และพอดีว่าที่อินเดีย ไม่มีพันธุ์ไม้ชนิดนี้ จึงต้องแปลทับศัพท์ และบอกว่าพระสิทธะตะกุมารประสูติได้ต้นสาละอินเดีย พระพุทธเจ้าปรินิพพานได้ต้นสาละอินเดีย ไม่ใช่ต้นสาละไทยหรือต้นรัง (ทั้ง ๆ ที่โบราณจารย์แปลกันว่า ประสูติ และตรัสรู้ ได้ต้นรัง)

ชื่อดันไม้และพืชพันธุ์ทั้งหลายที่ปรากฏในพระไตรปิฎกเหล่านี้ล้วนมีอยู่ในประเทศไทยแม้ในปัจจุบัน ไม่ทราบว่าเป็นที่อินเดียและเนปาล มีพืชเหล่านี้ครบหรือไม่ ???... ข้าพเจ้าเองเข้าใจว่ามีไม่ครบ แม้กระทั่งต้นไม้ซึ่งเป็นที่ทราบกันดี เช่น ต้นรัง ที่อินเดียคงไม่มี เมื่อไม่มีวิธีแก้ที่ชาญฉลาดคือ แปลทับศัพท์ว่า ต้นสาละ ผลก็คือต้นสาละที่อินเดีย กับต้นสาละที่ไทยแปลว่าต้นรัง นั้นไม่ใช่ต้นไม้พันธุ์เดียวกัน กลับกลายเป็นว่าโบราณจารย์ของไทยแปลผิดไปเสียนี้ หากเราทั้งหลายไม่ใส่ใจ ทำمينเฉย พระไตรปิฎกที่โบราณจารย์อุทิศส่าห์แปลออกมาเป็นภาษาไทย อาจจะถูกนำมาแก้ไขโดยอ้างว่าเพื่อความถูกต้องกับสถานที่อุปบัติแห่งพระพุทธเจ้าคืออินเดียและเนปาล (ปัจจุบัน ในพระไตรปิฎกที่พิมพ์ขึ้นใหม่ เริ่มมีข้อความวงเล็บอธิบายเพื่อปรับให้เข้ากับอินเดียแล้ว)

หากสงสัยว่าพืชเหล่านี้มาในพระไตรปิฎกจริงหรือไม่ ให้ค้นหาได้ในพระไตรปิฎก online

<http://dharma.school.net.th/buddhism/tsearch.htm>